

ISSN: 2146-1740
https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd,
Doi: 10.54688/ayd.1412307
Araştırma Makalesi/Research Article

AFET ACİL DURUM YÖNETİMİ VE AFET MÜDAHALE PLANI ÇERÇEVESİNDE UYGULAMALAR: PAZARCİK – ELBİSTAN DEPREMİ*

APPLICATIONS WITHIN THE FRAMEWORK OF DISASTER EMERGENCY
MANAGEMENT AND DISASTER RESPONSE PLAN: PAZARCİK - ELBİSTAN
EARTHQUAKE

Hasan YILMAZ¹ Ensar GÜLÜM²

Öz

Makale Bilgi

Gönderilme:
31/12/2023

Kabul:
08/02/2024

Afet yönetimi, yönetim biliminin özgün bir alanı olarak değerlendirilebilir. Afet, doğal ve beşeri faktörlerin etkisi ile ortaya çıkan, toplumu kısa ve uzun vadede etkileyebilen olaylar bütünüdür. Afetlerin, dünya var olduğu sürece devam edeceği kaçınılmazken, teknolojik gelişmelerin yansımaları ve beşeri faktörlerin de eklenmesi ile yaşadığımız yüzyılda birçok afete konu olmuştur. Bu nedenle gelişen teknolojiyle afetlere karşı hızlı önlemler alınmasını sağlayan sistemler geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu gereklilik, afetlere hazırlık, önceden alınacak önlemler, afet öncesi planlamalar, risk yönetimi ve kriz yönetimi gibi kavramları ön plana çıkarmıştır. Asrın felaketi olarak nitelendiren 6 Şubat 2023 günü Kahramanmaraş ili, Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen 7.7Mw ve 7.6Mw büyüklükteki depremler, afet yönetiminin önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde yaşanan depremlerde yeni afet yönetiminin uygulanabilirliğinin izlenmesi konu edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak, tarihsel süreçte afet yönetimi çalışmaları derlenmiş ve yaşanan deprem sonrası gözlemler ile bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır. Türkiye Afet Yönetimi Strateji Belgesi'nin tüm aşamalarının hazırlanarak yürürlüğe girmesi ve Türkiye adına bütünlük afet yönetim anlayışının tamamlanarak modern bir yapıya kavuşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Yönetişim, Afet yönetimi, Kriz yönetimi.

Jel Kodları: H83, Q54, Q58.

* Bu çalışma, 27-29 Ekim 2023 tarihlerinde Ases Bandırma International Scientific Studies Conference'da bildiri olarak sunulan eserden türetilmiştir.

¹ **Sorumlu Yazar:** Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9212-8084, e-posta: hyilmaz@inonu.edu.tr.

² YL Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-9083-9579, e-posta: ensargulum@hotmail.com.

Atıf: Yılmaz, H. & Gülüm, E. (2024). Afet acil durum yönetimi ve afet müdahale planı çerçevesinde uygulamalar: Pazarcık ve Elbistan depremi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1)-Deprem Özel Sayısı-, 1-25.

Abstract

Article Info

Received:
31/12/2023

Accepted:
08/02/2024

Disaster management can be considered as a unique field of management science. Disaster is a set of events that occur with the effect of natural and human factors and can affect the society in the short and long term. While it is inevitable that disasters will continue as long as the world exists, it has been the subject of many disasters in the century we live in with the reflection of technological developments and the addition of human factors. For this reason, it has become obligatory to develop systems that enable rapid measures to be taken against disasters with developing technology. This necessity has brought concepts such as disaster preparedness, precautions to be taken in advance, pre-disaster planning, risk management and crisis management to the forefront. The 7.7Mw and 7.6Mw earthquakes that occurred in Pazarcık and Elbistan districts of Kahramanmaraş province on February 6, 2023, which are described as the disaster of the century, have once again revealed the importance of disaster management. In this study, monitoring the applicability of new disaster management in the earthquakes in Pazarcık and Elbistan districts is the subject of this study. In the study, qualitative research method was used, disaster management studies were compiled in the historical process and integrity was tried to be created with post-earthquake observations. It is concluded that all stages of Turkey Disaster Management Strategy Document should be prepared and put into effect and integrated disaster management approach should be completed and modernized on behalf of Turkey.

Keywords: Disaster, Governance, Disaster management, Crisis management.

Jel Codes: H83, Q54, Q58 .

Extended Summary

It is inevitable that disasters will continue as long as the world exists. For this reason, it has become necessary to develop systems that enable faster measures to be taken against disasters with the developing technology in the world. This necessity has led to the prominence of concepts such as disaster preparedness, precautions to be taken in advance, pre-disaster planning, risk management and crisis management.

While these concepts have come to the forefront in the world, the impact of globalization has led to changes in the understanding of public administration; transparent, effective, economic and accountable, transparent management approaches have come to the forefront, and this shaping has also affected the disaster management system.

In this study, it is aimed to examine the changes in disaster management in our country from past to present by mentioning the concepts related to disaster. In the study, it is aimed to monitor the applicability of these developments in the earthquakes that occurred in our country, affecting approximately 13.5 million citizens in 11 provinces and described as the disaster of the century, with a magnitude of 7.7Mw on February 6, 2023 at 04.17 in the morning with the epicenter in Kahramanmaraş province, Pazarcık district, and again on February 6, 2023 at 13.24 in the afternoon with a magnitude of 7.6Mw with the epicenter in Kahramanmaraş province, Elbistan district.

In 2009, the institutions within the body of many ministries, which are in charge of the existence of disasters and the fight against disasters, were united under a single roof under AFAD. Since its establishment, the Disaster and Emergency Management Presidency has been working on the Integrated Disaster Management system in order to carry out its activities in an effective and transparent manner within the framework of the new public administration. The institution aims to have a structure that takes an active role in identifying risk factors, preventing them from turning into a crisis, planning and implementing the measures to be taken in emergencies and after the crisis. With the Turkish Disaster Management Strategy Document, the Presidency aims to give a new strategic dimension to disaster management. The tactical part of the plan consists of Turkey Disaster Risk Reduction Plan, Turkey Disaster Response Plan and Turkey Post Disaster Recovery Plan. Its emergency preparedness scenario also enabled us to have a modern disaster plan. The relevant application used as the information infrastructure of this plan is based on the basic principles of the new public administration system such as effectiveness, transparency and transparency. In addition, this application ensures that clean information reaches the center and provides a solution against information pollution in this sense.

However, it should not be forgotten that in times when science was inadequate, disasters were thought to be a way for God to punish people. This point of view has been determined to occur as a result of physical events related to the existence of nature with the discovery of nature by human beings with scientific developments. At this point, although it is difficult to make precise comments about when earthquakes will occur, predictions can be made thanks to the research on this subject. In fact, the perfect theoretical structure of this plan is actually not very perfect. However, it should not be forgotten that the magnitude of the earthquake encountered was actually much higher than expected, and the fact that the first earthquake triggered 6 large earthquakes later on may have caused the plans to be affected.

In the evaluation to be made in terms of the earthquake, there were problems in the implementation of the theoretical system due to the fact that the earthquake affected a large area, transportation became difficult due to seasonal and earthquake-related reasons, and the impact of the earthquake was higher than expected. However, on the other hand, it is seen that many crisis moments were managed correctly with the assignments made and the evacuation of citizens was carried out quickly.

In terms of AFAD, although the gathering of AFAD under a single roof is theoretically thought to be effective, it is thought to be insufficient in such major disasters. It is seen that the opinion that it would be more appropriate to make a new arrangement regarding AFAD and to carry out the execution work under a new institution to be established, provided that the coordination task remains under its responsibility, is predominant.

In the evaluation to be made in terms of this plan, without forgetting the fact that our country is an earthquake zone, the functioning of the incident command system of the Pazarcık and Elbistan earthquakes should be examined and it should be ensured that it can take a more active position against possible major earthquakes.

1. Giriş

Afet yönetimi, yönetim bilimlerinin kendine özgü bir alanı olarak kabul edilebilir. Afet, doğal ve beşeri faktörlerin etkisi ile ortaya çıkan, ister doğal, ister ise beşeri faktörlerin etkisi ile meydana gelsin toplumu kısa ve uzun vadede etkileyebilen olaylardır. Afetler kimi zaman yerel düzeyde kimi zaman ulusal düzeyde büyük maddi ve manevi kayıplara neden olan olaylardır. Tarihin tüm dönemlerinde afetler varlıklarını sürdürmüş, insanoğlu da bu olaylara karşı farklı savunma mekanizmaları üretmeye çalışmıştır.

Dünyada afetin ilk örneklerinden biri “Nuh Tufanı” olarak kabul edilebilir. Nuh tufanında, Nuh Peygamber tarafından inşa edilen gemi yağmurların başlaması ile ortaya çıkma ihtimali olan afete karşı savunma mekanizması olarak kabul edilebilir. Nuh Peygamberin afet öncesi gemi inşa etmesi, afet sırasında ise her türden canlıdan, afet sonrası türün devamlılığını sağlayabilmesi adına gemiye almasını, afet yönetimi olarak değerlendirebilir. Bu durum incelendiğinde yaşanacak tufanın, ilahi anlamda kendisine bildirilmesi sonucunda, tufan hakkında öngörüde bulunması, afet öncesi hazırlıklar yapması, afet sonrası yaşanabilecek problemlere karşı önlem alması ve afet öncesinde, afet anında ve afet sonrasında hazırladığı planı uygulaması tam anlamıyla bir afet yönetimi olarak kabul edilebilir. Amerika Birleşik Devletleri Federal Afet Yönetimi Kurumu (FEMA) ‘da üzerinde Nuh Peygamberin gemisinin çiziminin bulunduğu tişört hazırlatmış ve Nuh Peygamberin afet yönetiminin atası olduğuna atıfta bulunmuştur (MEDAK, 2023).

Diğer taraftan ise başta kuraklık gibi doğal afet ve diğer siyasi olayların sonucunda Orta Asya’dan milattan önce başlayan 350 ‘li yıllarda başlayan ve yaklaşık 500 yıl kadar bir süre devam eden toplulukların kitlesel olarak batıya kaymasına neden olan kavimler göçü de bir afet, yaşanan olaylar sonucunda toplulukların batıya göç etmesi, gelen göçler ile yaşanan nüfus yoğunluğu sebebi ile kitlesel hareketliliğin yaşanması da bir afet yönetimi olarak kabul edilebilir.

Afetlerin yaşamın bir parçası ve gerçeğidir. Doğal afetler yaşamı zorlaştırdığı gibi insanoğlunun kendini güvenli hissetme konusunda gelişimini sağlamıştır. Yaşadığımız yüzyıl, teknolojik gelişmelerin yansıması, beşeri faktörlerin de eklenmesi ile deprem, sel ve heyelan gibi doğal afetlerin yanı sıra birçok savaş, siyasi çekişme, terör olayları, pandemi gibi beşeri faktörlerin neden olduğu afetlere konu olmuştur.

Bu nedenle dünyada gelişen teknoloji ile afetlere karşı daha hızlı önlemler alınmasını sağlayan sistemler geliştirilmesi gereği duyulmuştur. Bu gereklilik, afetlere hazırlık, önceden

alınacak önlemler, afet öncesi planlamalar, risk yönetimi ve kriz yönetimi gibi kavramların ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Dünyada bu kavramlar ön plana çıkarken kamu yönetiminde gelişmeler yaşanmış, küreselleşmenin de etkisi ile uluslararası düzlemde değişim baskısı ile kamu yönetimi anlayışında değişimler yaşanmıştır. Bu süreçte daha şeffaf, etkili, ekonomik ve hesap verebilirlik saydam yönetim anlayışları ön plana çıkmış, kamu yönetimi bu kavramlar üzerine şekillenmiştir. Bu şekillenme, afetlerden yaşanan maddi ve manevi kayıpların etkisi ile afet yönetim sistemini de etkilemiştir. Doğal afetlerin maddi ve manevi kayıpları Türkiye’de de afet yönetiminin ne kadar önemli ve titizlikle ele alınması gerektirdiğinin bir kanıtıdır.

Türk kamu yönetimi sistemi de bu değişime paralel olarak yönetim eksenli küresel piyasa koşullarına uyum sağlayan yaklaşımı benimsemiş, Türkiye’de afet yönetimi de bu çerçevede şekillenmeye başlamıştır. Türkiye’de, zaman içerisinde yer kabuğunun geçirmiş olduğu evrim, sismik faaliyetlerin fazlalığı, topografik ve iklim yapısı gibi nedenler ile doğal afetlerle sıklıkla karşı karşıya kalan bir konuma sahiptir. Bu ise Türkiye’nin maddi ve manevi olarak kayıplarının oluşmasına neden olmuştur. Genel olarak yaşanan afetleri sel, yangın, toprak kayması ve deprem felaketleri olarak sıralayabiliriz. Türkiye’yi en çok etkileyen doğal afeti ise son zamanlarda da hafızalara kazanan depremler olarak gösterebiliriz. Türkiye’nin depremler açısından olumsuz bir geçmişe sahip olması bu alanda alınan tedbirlerin geliştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Türkiye, dünyada depremden en çok insan kaybı sıralamasında ilk üç sırada yer almaktadır. Türkiye’de her yıl ortalama 5 ve 6 arası büyüklüklerde değişen bir deprem yaşanmaktadır (AFAD, 2014).

Yaşanılan coğrafya itibari ile depremlerin kaçınılmaz olduğu göz ardı edilmeden, Türkiye’de cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemlerde afetler ile ilgili çeşitli önlemler alınmaya çalışılmıştır. Ancak alınan önlemler 1939 Erzincan Depremi’ne kadar yıkılan yapıların yerine yeni yapıların yapılması ve maddi kayıpların giderilmesi üzerine iken, bu deprem sonrası önlemler değişikliğe uğramış, aslında deprem olmadan önce alınması gereken önlemler üzerine yoğunlaşmıştır. Afetlere hazır toplum haline dönüştürülmesi amaç edinilmiştir (AFAD, 2019a).

Türkiye’de 1939 Erzincan Depremi sonrası mevzuatlarda yapılan değişiklikler ile ciddi önlemler alınmış, belediyecilik anlamında depreme dayanıklı yapılar yapılması amaç edinilmiştir. Afetlerin varlığı ve afetler ile mücadele anlamında birçok bakanlığın bünyesinde bulunan ve afetler ile mücadele anlamında görev alan kurumlar, 2009 yılında Afet ve Acil

Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesinde tek çatı altında birleştirilmiştir (AFAD, 2019a).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, kurulduğu tarihten itibaren Bütünleşik Afet Yönetim sistemine geçiş yaparak, çalışmalarını yeni kamu yönetimi çerçevesinde etkili ve şeffaf bir şekilde yürütmek adına çalışmalar yapmıştır. Kurum, risk etmenlerinin belirlenmesinde, krize dönüşmesinin engellenmesinde, acil durumlarda alınacak önlemlerin planlanması, uygulanması ve kriz sonrasında aktif görev alan bir yapıya sahip olmayı amaç edinmiştir. Son yıllarda yaşanan afetlerin artması ile yaşanan sosyal ve ekonomik kayıplarda giderek artmıştır. Bu artışın durdurulması, kayıpların en aza indirilmesi adına başkanlık, kriz yönetimi anlayışından, risk yönetimi anlayışına geçerek afetin zararlarını asgari düzeye indirmeyi amaç edinmiştir. AFAD, oluşan yeni yönetim anlayışında içerisinde Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP), Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planını (TASİP) barındıran, Türkiye Afet Yönetim Stratejisi'ni oluşturmuştur. Türkiye Afet Risk Azaltma Planı, afet öncesi eylem planı olarak hazırlanmış 7 Temmuz 2022 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararı ile yürürlüğe girmiştir. Afet anında müdahale eylem planı olarak, 2011 yılında yaşanan Van depremi sonrasında gündeme gelen Türkiye Afet Müdahale Planı hazırlanmış, bu sayede daha aktif, hızlı ve şeffaf bir müdahale sistemi öngörülmüştür. AFAD bünyesinde 2012 yılında çalışmalarına başlanan TAMP, 2013 yılında yasal altyapısını oluşturan ve Resmi Gazete 'de yayımlanan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği, yayımlandıktan bir yıl sonra 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. TAMP'ın etkin bir şekilde yürütülebilmesi adına, koordinasyonun sağlanması, teknolojiden yararlanılarak daha hızlı sonuçlar elde edebilmek adına, TAMP'ın bilişim alt yapısı olarak kabul edilen ve coğrafi bilgi sistemi üzerine inşa edilen Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) uygulamaya alınmıştır. Web tabanlı bu uygulama ile etkin, verimli ve dezenformasyona uğramamış bilgi elde edilmesi amaçlanmıştır (AFAD, 2019b). Afet sonrasında eylem planı olarak ise Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı'nın hazırlıkları devam etmektedir.

Bu çalışmada afet ile ilişkili kavramlardan bahsedilerek, Türkiye'de geçmişten bu zamana kadar afet yönetiminde gerçekleşen değişimler ulusal strateji belgelerine dayanarak incelenecektir. Çalışmada bu gelişmelerin Türkiye'de yaşanan, 11 ilde yaklaşık 13,5 milyon vatandaşı etkileyen ve asrın felaketi olarak nitelendiren 6 Şubat 2023 günü sabaha karşı saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş ili, Pazarcık ilçesi olan 7.7Mw büyüklüğe ve yine 6 Şubat 2023 günü öğleden sonra saat 13.24'te merkez üssü Kahramanmaraş ili, Elbistan ilçesi olan 7.6Mw büyüklüğe sahip depremlerde uygulanabilirliğinin izlenmesi amaç edinilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde afet durumlarında sıklıkla karşılaştığımız kavramların açıklamasına yer verilmiştir.

2.1. Tehlike

Tehlike kavramı atıl veya potansiyel olarak zararın, yaşamı, sağlık durumunu, çevreyi ya da mülkiyeti tehdit etmesi durumu olarak açıklanabilir. Tehlike, TDK sözlüğünde “büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum” olarak açıklanmaktadır (TDK, 2023a).

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından tehlike kavramı, bir coğrafyada belirli bir zamanda ortaya çıkan, ortaya çıktığı toplumda ya da tüm insanlık adına olumsuz etkiler yaratabilecek, doğa, teknoloji ya da insan kaynaklı bir fiziksel durumdur (Kundak & Kadioğlu, 2011).

Tehlike, doğal, beşeri veya na-tech¹ gibi sebepler ile sosyal ve ekonomik kayıplara yol açabilen olaylar bütünüdür.

2.2. Risk

Risk kavramı günlük hayatta sıklıkla karşılaştığımız ancak genellikle tehlike gibi yakın kelimeler ile sık sık karıştırılan bir kavramdır. Risk, tehlikeden kaynaklanan bir olayın gerçekleşme olasılığı veya bu olaydan etkilenme olanağıdır. Risk, TDK sözlüğünde “zarara uğrama tehlikesi” olarak açıklanmaktadır (TDK, 2023b). Risk bir tehlike olasılığı olarak ifade edilebilir.

Türkiye Bilim Terimleri Sözlüğü riski, tehlikenin gerçekleşmesi ve tehlike olasılığı, gerçekleşmesi durumunda kaybedilecek değerlerin birlikte tanımlanması olarak ifade etmektedir (TÜBA, 2023a). BM tarafından risk kavramı, sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ya da fiziksel nedenlerin yol açtığı tehlikelerin afete dönüşme olasılığı ve bu tehlikelerin yol açması beklenen olumsuz sonuçlar ve kayıplar şeklinde tanımlanabilir (Kundak & Kadioğlu, 2011).

2.3. Zarar Görebilirlik

Tehlikeye maruz kalanların, tehlikenin, etkilerini azaltma yönündeki gerekli kaynak ve kapasiteye sahip olmamalarıdır. Tehlike ile başa çıkma kapasitesinin bulunmamasıdır. Zarar görebilirlik, hassasiyet derecesidir (Taştan ve Aydınoglu, 2015).

---

¹ Doğal afetlerin neden olduğu, uluslararası literatürde “Na-Tech” olarak adlandırılan teknolojik afetlerdir.

AFAD, zarar görebilirliği “doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olayların neden olduğu fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların tümü” olarak tanımlarken, Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi’ne (aktaran Kahraman, Polat, ve Korkmazürek, 2021) göre “bir bireyin, bir topluluğun, varlıkların veya sistemlerin tehlikelerin etkilerine duyarlılığını artıran fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler veya süreçler tarafından belirlenen koşullar” olarak ifade edilmiştir. .

Zarar görebilirlik kavramı, ölçülebilmesi mümkün olan beşeri unsurların ön planda olduğu fiziksel zarar görebilirliği, ölçülebilmesi imkansız olan psikolojik ve sosyolojik unsurların ön planda olduğu sosyal zarar görebilirlik ve ekonomik unsurların ön planda olduğu ekonomik zarar görebilirlik olmak üzere 3 grupta değerlendirilmektedir (Akyürek, 2023).

2.4. Acil Durum

Planlanan dışında gerçekleşen, beklenmeyen insana, çevreye ve malzemeye zarar veren, olağanı aksatan veya bu potansiyele sahip, hemen reaksiyon gerektiren beklenmeyen olay şeklinde ifade edilebilir (Özdikmen, 2019a).

2.5. Afet

Afet kavramının kökeni Arapça ’ya dayanmakta olup, büyük felaket anlamına gelmektedir. İngilizce de disaster kelimesi ile ifade edilen kavram kitlesel kayıplara neden olan feci olay anlamına gelmektedir (Dölek, 2021).

Türkiye Bilim Terimleri Sözlüğü afet kavramını “İnsanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel olanak ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğa, teknoloji veya insan kökenli olayların sonuçları” olarak tanımlamaktadır (TÜBA, 2023b).

Afet, TDK sözlüğünde “çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2023c). Afetleri doğal afetler ve beşeri afetler olmak üzere iki başlık altında sınıflandırabiliriz.

-Doğal Afetler: Önlenmesi insan eliyle olmayan, toplumu olumsuz etkileyen, maddi ve manevi kayıplara neden olma ihtimali olan, doğal etkenlerin neden olduğu olaylar olarak tanımlanabilir. Bir olayın doğal afet olarak nitelendirilebilmesi için doğa faktörünün ön plana çıkması ve bu faktörün maddi ve manevi kayıplara neden olması gerekmektedir. Deprem, su baskını, heyelan gibi olaylar doğal afetlere örnek olarak verilebilir.

-Beşeri Afetler: İnsan kaynaklı (Savaş, büyük göçler, endüstriyel kazalar gibi) olayların sonucunda meydana gelen, çevreye ve canlılara zarar veren olaylardır. Nükleer patlamalar, savaşlar, kıtlık, küresel ısınma ve bunların yol açtığı afetler insan kaynaklı olarak değerlendirilebilmektedir.

Bunların dışında 1990'lı yıllardan itibaren literatüre girmiş diğer bir afet türü ise doğal afetlerin neden olduğu, uluslararası literatürde "Na-Tech" olarak adlandırılan teknolojik afetlerdir. Buna örnek olarak 2011 yılında Japonya'nın, Honşu Adası açıklarında yaşanan deprem ve hemen ardından oluşan tsunami felaketi sonrasında 11 Mart 2011 yılında Fukişima Nükleer Santrali'nde atmosfere radyoaktif madde salınması olayı gösterilebilir.

2.6. Yönetim

Kelime anlamı olarak değerlendirildiğinde idare etmek anlamında kullanılan yönetim, genel tanım olarak ise insanlar arasında işbirliğini sağlama ve onları istenilen bir amaca doğru yöneltme, bu amaç ışığında yürütme faaliyetleri ve çabalarının tamamı olarak ifade edilmektedir (Tosun, 1992b).

Yönetim kavramını daha geniş anlamla ise belirli bir çerçevede planlı olarak belirlenmiş amaçlara ulaşmak için kaynakların düzenlendiği ve gelecekteki faaliyetler için amaçların, hedeflerin ve stratejilerin belirlendiği bir süreç olarak açıklamak mümkündür (Memduhoğlu, 2010).

İnsanlığın var oluşuyla başlayan, koordine olma düşüncesi günümüze kadar mal ve hizmet üretimi ile ilgili tüm faaliyetlerde gereklilik haline gelmiştir. İnsan ile iç içe olan, insandan doğan bu kavramın bilimsel olarak ele alınması çokta eski bir geçmişe sahip değildir.

Yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli ve dinamik bir kavram olan yönetim, insanlığın en ilkel yaşayış tarzı kabile sisteminden günümüz modern devletlerinde olması gereken bir durumdur (Tosun, 1984a). Devletin büyümesi ve gelişmesi ile birlikte sosyal, ekonomik kültürel bazda yönetsel uygulamalar ortaya çıkmıştır.

2.7. Yönetişim

Yönetişim kavramı pek çok disiplinde kendine yer edinmiş olması nedeniyle özel ve ortak bir tanımının yapılması pek mümkün değildir. Ancak kavramın kelime yapısı incelendiğinde, kavramın ifade ettiği geniş anlam hakkında bazı ipuçlarına ulaşmak mümkündür.

Yönetişim kavramı Antik Yunan'da kullanılan dümen tutma kavramının izlerini taşımakta olup, kavram rehberlik etme ve yönlendirme görevini içerisinde barındırmaktadır (Sobacı, 2007).

Kelime yapısı olarak yönetim kelimesine karşılıklı yapılan bir durum anlamına gelen işteşlik ekinin eklenmesi ile ortaya çıktığı görülmektedir. Yani işteşlik ekinin kattığı anlam ile değerlendirildiğinde yönetişim kelimesi yönetim kavramındaki gibi tekelleşmenin aksine sahadaki tüm oyuncuların yönetme eyleminin bir parçası olmalarına gönderme yapmaktadır (Okçu, 2011).

Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından hazırlanan kamu yönetimi sözlüğünde yönetişim, “Bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da dışarıdan bir baskı olmadan her bir aktörün birbirini etkilediği düzen” (Bozkurt, Ergun ve Sezen, 2008) şeklinde tanımlanmıştır.

2.8. Kriz Yönetimi

AFAD kriz yönetimini, “kriz hali şartları süresince uygulanan, durumu normale döndürmeyi amaçlayan, kriz sona erinceye kadar kullanılan geçici bir yönetim biçimi” olarak ifade etmiştir (AFAD Sözlüğü, 2023a).

Kriz yönetiminin, afet yönetiminden farkı sürekliliğinin olmaması, belirli bir zamanla sınırlı bulunması, krizi gerektiren olay ve nedenler kalktığında sona ermesidir (AFAD Sözlüğü, 2023b).

2.9. Afet Yönetimi

Afet yönetimi, afetlerin zararlarını en aza indirmek, afetleri önlemek adına afet olmadan önce, afet olduğu esnada ve afet meydana geldikten sonra idari ve teknik anlamda yapılması gereken çalışmaları belirleyen, uygulayan, bir olay zamanında uygulamayı sağlayan ve yaşanan olaylar sonucunda bu yapının sistemini geliştiren yönetim biçimidir (Özdikmen, Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2019b). Afet ve Acil Durum yönetiminin amacı, bir toplumun karşı karşıya kalabileceği tehlikeleri önceden tespit etmek, tehlikeye karşı zarar görebilirlik derecesini belirlemek, oluşabilecek zararları en düşük düzeyde tutabilmek, acil durum anında önceden planlanan görevleri etkin şekilde uygulamak, afet sonrasında etkili bir şekilde zararların giderilmesi adına uygulanacak eylemlerin bütünü şeklinde açıklayabiliriz.

Her ne kadar teknolojik gelişmelerin artmış olması, gelinen ileri teknoloji düzeyine rağmen, doğal afet olarak nitelendirdiğimiz deprem, sel, heyelan vb. gibi doğal olayların

oluşumu üzerinde herhangi bir etki oluşturulamamış, öncesinde tespit ve önleme gibi gelişmeler yaşanmamıştır. Özellikle doğal afetlerin önlenmesi açısından atılacak adımlar çok sınırlı kalmış bu ise fazlası ile can ve mal kaybına neden olmuştur. Bu nedenlerle afetler karşısında yapılabilecek doğru, etkili ve hatta tek eylem, afetlerin etkilerini azaltabilmek, afetlere hazırlıklı bireyler haline gelmek, toplum üzerinde ki etkilerini en aza indirmek adına araştırmalar yaparak, planlar geliştirmek ve bunları uygulamaktır. Afet yönetimi olarak bahsedilen kavram tam olarak bireylerin yaşadıkları alanda meydana gelebilecek, doğal veya beşeri olaylar hakkında bilgi sahibi olmalarını, bunların oluşum sebepleri dahil her konuda bilgi sahibi olmalarını sağlayan ve yaşanan afetlerin tekrarı durumunda bunlardan etkilenmeme veya en az şekilde etkilenmelerine olanak tanıyan çalışmaların tamamına denilmektedir (Erkal & Değerliyurt, 2009).

2.10. Risk Yönetimi

Olma ihtimali bulunan zarar ve kaybı en aza indirmek adına uygulanan sistematik yaklaşımdır. Risk yönetimi, tehlikelerin olumsuz etkilerini azaltmak için stratejileri, politikaları, kuruluşları ve operasyonel becerileri kullanmanın sistematik süreci olarak ifade edilebilir (Kahraman vd., 2021).

Afet risk yönetimi, “koruma amacıyla tehlike ve riskin belirlenmesi, analizi ve değerlendirilmesi, imkân, kaynak ve önceliklerin tanımlanması, afet senaryolarının hazırlanması ve uygulama önceliklerinin belirlenmesi ile riskin azaltılabilmesi ve azaltılan riskin yönetilebilmesi için genel politika ve stratejik planlarla birlikte uygulama planlarının hazırlanması ve hayata geçirilmesi süreci olarak” olarak açıklanabilmektedir (Kadioğlu & Özdamar, 2008).

3. Türkiye’de Afet Yönetimi

Türkiye bulunduğu konum itibari ile sahip olduğu zaman içerisinde yer kabuğunun geçirmiş olduğu evrim, sismik faaliyetlerin fazlalığı, topografik ve iklim yapısı gibi nedenler ile doğal afetlerle çok fazla karşı karşıya kalan bu nedenle de gerek ekonomik, gerekse toplumsal olarak bu konudan fazlasıyla etkilenen bir ülkedir. Türkiye’de genel olarak sıklıkla yaşanan afetleri sel, yangın, toprak kayması ve bunların dışında toplumda derin yaralar bırakan deprem felaketleri olarak sıralayabiliriz. Dünyada depremlerde insan kaybı yönünden, Türkiye kötü bir sıralama olarak nitelendirebileceğimiz üçüncü sırada, depremden etkilenen insanların sayısı yönünden ise sekizinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de ortalama her yıl büyüklükleri

en az 5- büyüklüğünde ve en fazla 6 büyüklüğünde değişen, orta büyüklükte mutlaka bir deprem yaşanmaktadır (AFAD, 2023a).

Türkiye her yıl yaşanan doğal afetlerle hem maddi hem de manevi olarak etkilenmektedir. Bunun başlıca nedeni ülke topraklarının yaklaşık %92 ‘sinin, nüfusun ise %95 ‘inin deprem bölgesinde bulunmasıdır. Türkiye’de yakın tarihte yaklaşık olarak 120 ‘ye yakın ortalama büyüklükte yıkıma neden olan deprem yaşanmıştır. Türkiye’de genellikle engebeli bir yapıya sahip olmasına karşın toprakların yaklaşık %26 ‘sı ağaç örtüsüyle kaplı olup, ağaç örtüsünün azlığı ise deprem dışında erozyon, heyelan ve su baskını gibi diğer afetlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Akyel, 2005).

Doğal afetlerin maddi ve manevi kayıpları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de afet yönetiminin ne kadar önemli ve titizlikle ele alınması gerektirdiğinin bir kanıtıdır.

3.1 Tarihsel Süreç

Türkiye’de afet yönetim tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Toplum olarak yardımlaşma bilinci belirgin düzeylerde bulunmamız nedeniyle doğal afetlerden etkilenen insanlara yardım etmek hem bir gelenek halini almış, bu konuda toplum bilinci artmış hem de çok eski tarihlere kadar uzanmaktadır.

Afet yönetimi ile ilgili ilk düzenlemeyi 1509 yılının eylül ayında meydana gelen, kayıtlara göre 13.000 insanın hayatını kaybettiği, birçok insanın ağır şekilde yaralandığı ve birçok yapının zarar gördüğü İstanbul depreminde, dönemin padişahı 2. Beyazıt tarafından çıkarılan ve yıkılan evlerin yapılması adına hane başına 20 altın verilmesi ile birçok tedbirin alınması için çıkarılan ferman kabul edilebilir. Yine aynı ferman ile İstanbul’un yeniden imar edilmesi yönünde karar alınmış ve yaklaşık 6 ay gibi kısa bir sürede yeni yapılar yapılmış, hasarlı yapıların birçoğu onarılmıştır (Kemaloğlu, 2015).

Türkiye’de afet ile ilgili iş ve işlemlerde acil müdahale edilebilmesi adına 1868 yılında Hilal-i Ahmer Cemiyeti kurulmuş, daha sonra Cumhuriyet döneminde Kızılay Derneği adını alarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Kızılay Derneği afetin yönetim kısmında görev almaktan ziyade daha çok afet anında ortaya çıkan acil gıda, geçici barınma ve sağlık gibi acil ihtiyaçların tedarik edilmesi kısmında görev almıştır (Akyel, 2005). Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğu döneminde Enbiya Nizamnamesi çıkarılarak yapılaşmalara belli standartların getirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kanunu, Türkiye’de uygulanan İmar Kanun’un atası olarak kabul edebiliriz.

Türkiye’de doğal afetlere ilişkin politikalar 1939 büyük Erzincan Depremi sonrası ivme kazanmıştır. Bu deprem sonrası kısa süre aralıklar ile yaşanan depremlerde 7 ay içerisinde 43319 kişinin yaşamını yitirmesi, birçok vatandaşın yaralanması ve yaklaşık 200 bin civarında yapının zarar görmesi üzerine, Hükümetin sadece yıkılan evlerin yerine yeni evlerin inşa edilerek depremden olayının doğurduğu sonuçların çözülemeyeceğinin ve bu nedenle depremin zararlarının azaltılması adına çalışmaların yapılması gerektiğinin kararına varılmıştır. Buna istinaden Türkiye’de gerçek anlamda afetlerin azaltılması adına çalışmaların başlatıldığı 4623 sayılı “Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında” kanun çıkarılmıştır (Ertürkmen, 2006).

Daha sonra depremin etkilerinin azaltılması adına 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ile konuyla ilgili diğer yasal boşluk giderilmeye çalışılmıştır. Kanun incelendiğinden yetkinin merkezde Bayındırlık Bakanlığı’nda, taşrada ise Mülki Amirler tarafından kullanıldığı görülmüştür. Bu ise alınan kararlara hız kazandırmış, yerelde etkili olmaya çalışılmıştır. Bu düzenlemeleri doğrudan afet ile ilgili olarak, 1988 yılında devletin tüm imkanlarının afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşmasını sağlamak ve afetzede vatandaşlara en etkin ilk müdahalenin yapılmasını sağlamak amacıyla çıkarılan “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik” ile devam etmiştir (AFAD, 2023b).

Türkiye’de Afet yönetimi anlamında dönüm noktası ise 1999 yılında yaşanan Marmara Depremi olarak kabul edilebilir. Büyük can kaybına neden olan bu deprem, Türkiye’de afet yönetim ve koordinasyonunun yeniden gözden geçirilerek gerekli düzenlemelerin yapılması gerekliliğini acı bir şekilde ortaya koymuştur. Koordinasyon sağlanması gereken kurumların yetkilerinin, sorumluluklarının, amaçlarının net bir şekilde yeniden tanımlanması ihtiyaç olmaktan çıkmış, acil durumlarda yetki ve eşgüdümün tek bir elden sağlanmasını zaruri kılmış, bilgi toplumuna uygun, teknolojik gelişmelerin esas alındığı bir afet yönetimi gerekli hale gelmiştir (AFAD, 2023c).

Bu aşamadan gerekli tedbirlerin alınması adına afetlerle ilgili olarak görev ve sorumlulukları yerine getiren İçişleri Bakanlığı’na bağlı kuruluşlarından olan Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve Başbakanlık bağlı kuruluşlarından Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü ve İskan Bakanlığı bağlı kuruluşlarından Afet İşleri Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. Bunların yerine 2009 yılında yürürlüğe giren 5902 sayılı kanun ile yetki ve sorumluluğun tek çatı altında toplandığı, Başbakanlık bünyesinde AFAD Başkanlığı kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili yapılan düzenlemeler sonucunda, 15

Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı bir kuruluş haline getirilmiştir (AFAD, 2023ç).

AFAD, afetlerin önlenmesi adına gerekli çalışmaların yapılması, afet sonrası zararlarının azaltılması, afetlere zamanında müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının hızlı bir şekilde tamamlanarak gereken faaliyetlerin planlanması ve koordine edilmesi için teşkilatlanmıştır. AFAD, afet alanında daha dinamik ve rasyonel bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmaların sonucunda yeni afet yönetim modeli olan “Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi” uygulamaya alınmış, bu model ile kriz ve risk yönetimi gibi kavramlar ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi ile afet öncesi, afetlerin ortaya çıkardığı zararların önlenmesi adına tehlike ve risklerin önceden tespitini, afetten önce, afet sırasında meydana gelme ihtimali olan zararları önleyecek veya minimize edecek önlemlerin alınmasını, etkin müdahale ve eşgüdümün sağlanmasını, afet anında krizin doğru yönetimini ve afet sonrasında ise hızlı bir şekilde iyileştirme çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesini amaçlamıştır (AFAD, 2023d).

AFAD, afet ve acil durumlara ilişkin tek yetkili kurum haline gelmiş, bir şemsiye kurum anlayışıyla afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre diğer kamu kurumları ile gerekse sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmeyi amaç edinmiştir (AFAD, 2023e).

3.2. Türkiye Afet Yönetimi Strateji Belgesi (TAYSB)

Afet yönetiminin çatı belgesi olarak nitelendirilen TAYSB, her türlü afet durumunda, afet sürecinin tamamını kapsamaktadır. TAYSB, yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde ön plana çıkan yönetişim kavramının kendine temel edinmiş, etkili bir afet yönetimi için sistematik bütünlük, verimli kaynak kullanımı ve sorumluluk paylaşımını esas alan bir modeli sunarak, kamu kurum ve kuruluşları, akademik kuruluşlar, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, medya, aile ve bireye kadar uzanan tüm toplum ile uluslararası kuruluşlar afet yönetiminin paydaşları olarak ele alınmaktadır (AFAD, 2023f).

TAYSB, stratejik bir plan olup, planın taktik kısmını, Türkiye Afet Risk Azaltma Planı, Türkiye Afet Müdahale Planı ve Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı oluşturmaktadır.

3.2.1. Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP)

TARAP, 7 Temmuz 2022 tarihli Cumhurbaşkanı kararı ile yürürlüğe girmiştir. Afet risklerini minimize etmek, afet öncesi yapılması gereken faaliyetleri bir süreç dâhilinde sorumluları ve sorumlulukları ile birlikte tanımlayan sürdürülebilir bir plandır. TARAP ile kaynakların etkin ve etkili kullanımı ile en üst düzeyde risk azaltma amaçlanmaktadır (AFAD, 2023g).

3.2.2. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), genel yapısı itibariyle Türkiye'nin afet planlama sistemini temelden değiştirdiği iddiası ile hazırlanmış, afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışma grupları ve koordinasyon birimlerine ait görevleri ve sorumlulukları tanımlamak ile afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemek üzere hazırlanmıştır. AFAD tarafından çalışmalarına 2012 yılında başlanan TAMP, 2013 yılında yasal altyapısı olan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğinin Resmi Gazete'de yayımlanmasının ardından, 2014 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. TAMP, AFAD'ın yayımlanmış olduğu stratejik planlama yaklaşımının bir parçası ve 2011 yılında meydana gelen Van Depremi sonrasında başlayan çalışmaların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (AFAD, 2023ğ).

TAMP' nın hedefleri, söz konusu planda:

- (1) “Hayat kurtarmak,
- (2) Kesintiye uğrayan hayatı ve faaliyetleri en kısa sürede normale döndürmek,”
- (3) Müdahale çalışmalarını hızlı ve planlı bir şekilde gerçekleştirmek,
- (4) Afet bölgesinin ve çevresinin güvenliğini sağlamak,
- (5) Halk sağlığını korumak ve sürdürmek,
- (6) Mülkiyet, çevre ve kültürel mirası korumak,
- (7) Ekonomik ve sosyal kayıpları azaltmak,
- (8) İkincil afetleri önlemek ya da etkilerini azaltmak,
- (9) Halkı bilgilendirmek ve süreçle ilgili iletişimi canlı tutmak,
- (10) Kaynakların etkin kullanımını sağlamak,”

şeklinde belirtilmiştir (Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), 2013a).

TAMP 'da her kurumun görevleri ayrı ayrı belirtilmiş olası bir afet durumunda tüm kurumların görevleri ile ilgili olarak iş ve işlemlerinde hazır bulunmalarının sağlanması amaçlanmıştır. Afet türüne göre müdahale yöntemleri detaylandırılmıştır.

TAMP ‘ın kapsamı “ülkemizde yaşanabilecek her tür ve ölçekte, afet ve acil durumlara müdahalede görev alacak, bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel kuruluşlar, STK’lar ve gerçek kişiler” olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), 2013b).

TAMP, Van Depremi sonrasında, depremde görev alan birçok STK’lar ve tüzel kişilerin katılımıyla iki yıllık bir süre sonunda hazırlanmıştır. TAMP, afet müdahale planlarını sınıflandırmış, ulusal ve yerel olmak üzere iki farklı seviye ve düzeyde plan oluşturmuştur.

Cumhurbaşkanlığı, AFAD koordinasyonunda birlikte çalışabilirliğin ön planda olduğu TAMP ile eşgüdüm halinde çalışan ana çözüm ortakları merkez teşkilatlarında,

- (1) İçişleri Bakanlığı
- (2) Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı
- (3) Sağlık Bakanlığı
- (4) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- (5) Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı
- (6) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- (7) Tarım ve Orman Bakanlığı
- (8) Hazine ve Maliye Bakanlığı
- (9) Türk Kızılay

şeklinde sıralanmıştır. İllerde ise İl Afet Müdahale Planı kapsamında Valilik İl Afet ve Acil, durum Müdürlükleri koordinasyonunda aynı kurumların taşra teşkilatları görev almaktadır (AFAD, 2023h).

3.2.2.1. Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi (AYDES)

AYDES, Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerine inşa edilmiş, afet ve acil durumlarda tüm kaynakları etkin ve etkili bir şekilde yönetebilen, karar destek mekanizmalarına sahip web tabanlı olan uygulama, TAMP ‘ın bilişim altyapısıdır (Aydes Projesi, 2023a).

Uygulama, TAMP modelinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi, AFAD ve afet yönetiminin tüm aktörleri tarafından ilgili ekipler ve kuruluşlarla koordine bir çalışmanın oluşturulması ve teknolojiye yararlanılarak hızlı ve etkin bir sonuç almak üzere hazırlanmıştır. Bu sistem bütünleşik afet yönetim sisteminin her aşamasında işlev görmekle birlikte meydana gelebilecek acil durumlar için de kullanılmaktadır. Uygulama, afet ve acil müdahale ekiplerinin çalışmalarında etkin, verimli ve hızlı sonuç alabilmeleri için oluşturulmuş karar destek

uygulamasıdır. AYDES acil durum ve afetler için geliştirilmiş web ve mobil tabanlı bir uygulamadır (Tuncer, 2022).

AYDES Projesi, afet yönetiminin yönetim kavramının etkileri görülmektedir. Tüm aktörlerin sistem üzerinde acil durumda erişimi bulunmakta ve yerelden, merkeze uygulama sayesinde daha net bilgi ulaştırılmaktadır. Sistem bu şekilde dezenformasyonun önüne geçilmesi adına bir adım olarak görülmektedir.

3 ana bileşen üzerine kurulu sistemde;

• **Olay Komuta Sistemi**, TAMP kapsamında belirlenen hizmet gruplarının hazırlık, planlama ve müdahale süreçlerinin bütünleşik bir sistem üzerinde yönetilebilmesine imkân sağlayan bir bileşendir (Aydes Projesi, 2023b).

• **Mekansal Bilgi Sistemi**, Afet öncesi, sırası ve sonrası veriye hızlı ve doğru bir şekilde ulaşılması, veriden hızlı bir şekilde yeni bilgi üretilmesi ve bu bilgi ile afete uğramış ve uğrayabilecek bölgelerde yapılacak mekânsal sorgu ve analizler ile ilgili hızlı karar verilebilmesine imkân verecek şekilde tasarlanan bileşendir (Aydes Projesi, 2023c).

• **İyileştirme Sistemi**, afet sonrası yürütülen iyileştirme çalışmalarının bilişim ortamında Coğrafi Bilgi Sistemi destekli olarak gerçekleştirebilmesi hedeflenmiştir. Böylece birbirleriyle ilişkili olarak ilerleyen hasar tespit, hak sahipliği, yer seçimi vb. süreçler aksamadan yürütülmesinin sağlanması amaçlanmıştır (Aydes Projesi, 2023ç).

3.2.3. Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP)

İyileştirme süreci, afet sonrası zarar gören insan ve çevre faktörünün yeniden topluma kazandırılması aşaması olarak nitelendirilebilir. Bu süreçte, afetin nedenleri ile sonuçları arasında doğru köprü kurularak yeniden inşa sonrasında afetlere karşı risklerin azaltıldığı uzun vadeli süreçtir. Bu kapsamda afet sonrası iyileştirmeler ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemler ile görevlendirmelerin çerçevesini ortaya koymak üzere TASİP hazırlıkları, yönetim anlayışı ile tüm aktörlerin görüşleri alınarak devam etmektedir. İyileştirme aşaması, planın taktiksel anlamdaki son aşaması olup, afete müdahale sonrası başlayan ve yıllarca sürebilecek bir aşamadır.

3.2.4. Pazarcık ve Elbistan Depremlerinde Afet Yönetimi

Akdeniz Bölgesi'nin doğu kıyı ve iç kesimleri ile Doğu Anadolu Bölgesinin batı ve güney kesimlerini etkileyen, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve asrın felaketi olarak nitelendirilen Türkiye saati ile 04:17'de merkez üssü Kahramanmaraş ili, Pazarcık ilçesinde 7.7 büyüklüğünde

yerin 8.6 km derinliğinde ve aynı tarihte Türkiye saati ile 13:24’de merkez üssü Kahramanmaraş ili, Elbistan ilçesi olan 7.6 büyüklüğünde yerin 7 km derinliğinde iki deprem meydana gelmiştir. Söz konusu depremlerin artçı şok aktivitesi devam ederken tetiklenmiş olarak değerlendirilen birçok deprem daha meydana gelmiştir. Depremler Kahramanmaraş, Hatay, Malatya, Adıyaman, Adana, Osmaniye, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Elazığ’da çok şiddetli hissedilmiş can kaybı ve ağır maddi hasara neden olmuştur. Bölgede üç aylık süre içerisinde 33.591 adet deprem olduğu tespit edilmiştir (Tatar, 2023).

AFAD tarafından 06.02. 2023 tarihli ve 05.45 saati itibarıyla yayınlanan 2. Basın Bülteninde, TAMP kapsamında depremin düzeyi 4. Seviye olarak ilan edilmiş, illerde ve AFAD merkezinde tüm afet gruplarının toplandığı belirtilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü, Türkiye’yi sarsan depremler için 3. seviye acil durum ilan etmiştir. Ayrıca aynı açıklamada, Dışişleri Bakanlığı ile iletişime geçilerek kentsel arama ve kurtarma alanında uluslararası yardım çağrısında bulunulduğu, tüm il AFAD Müdürlükleri’nin teyakkuza geçirilerek arama ve kurtarma başta olmak üzere tüm ekiplerin bölgeye sevk edildiği ifade edilmiştir (AFAD, 2023i).

AFAD tarafından 06.02. 2023 tarihli ve 10.00 saati itibari yapılan 4. Basın Bülteninde, bölgede koordinasyona destek sağlamak üzere çeşitli valiler koordinatör vali olarak görevlendirildiği belirtilmiş, ayrıca TAMP kapsamında görevli enerji, haberleşme, arama – kurtarma, tarım, orman, gıda, su ve hayvancılık, beslenme, sosyal destek ve ulaşım alt yapı gruplarının felaketin yaşandığı bölgelere görevlendirildiği açıklanmıştır (AFAD, 2023i).

Depremin ardından AFAD günlük ortalama 3 - 4 Basın Bülteni ile kamuoyunu bilgilendirmiştir. Deprem bölgesine atanan koordinatör Bakan, Vali ve İl Müdürleri aracılığı ile basın yoluyla gerekli duyurular paylaşılmaya çalışılmıştır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından, 7 Şubat 2023 tarihinde arama-kurtarma faaliyetlerinin ve sonrasındaki çalışmaların süratle yürütülebilmesinin temini için, Anayasa’nın 119’uncu maddesi uyarınca 10 ilde 3 ay boyunca OHAL ilan etme kararı alındığı duyurulmuş, bölgede gerçekleştirilen çalışmaların ivedilikle ilerletilebilmesine yönelik önemli bir adım atılmıştır. 8 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete ’de 3 ay süre ile OHAL kararı yayınlanmıştır. Daha sonra olağanüstü hal ilan edilen il sayısı 17 ‘ye yükseltildi.

Cumhurbaşkanlığı kararı ile depremden etkilenen vatandaşlara sosyal destek paketleri açıklanmış, taşınma yardımı, kira yardımı, yol masrafı ve her haneye 10 bin lira destek yardımı yapılacağı açıklanmıştır. Depremin hemen ardından hem kurumlar, hem sivil toplu örgütleri hem de vatandaşlar tarafından deprem bölgesine destekler sağlanmıştır.

Asrın felaketinde 01.03.2023 tarihinde AFAD tarafından yapılan 36. Basın Bülteninde Kahramanmaraş ili Pazarcık merkezli 7.7 büyüklüğünde ve Elbistan Merkezli 7.6 büyüklüğündeki depremlerin ardından bölgede 11.020 artçı deprem meydana geldiği belirtilerek, 45.089 vatandaşın hayatını kaybettiği bildirilmiştir. Deprem bölgesinden tahliye edilen vatandaş sayısına ve deprem bölgesindeki barınma, beslenme gibi ihtiyaçlar ile iyileştirme faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir (AFAD, 2023j).

Cumhurbaşkanlığı tarafından deprem bölgesinde çalışan kamu personelinin idari izinli sayılmasına ilişkin idari izin genelgesi yayınlanmış, esnek mesai çalışma sistemine dönmüştür. Bölgede ki kamu kurum ve kuruluşlarının iş ve işlemlerinde aksamaların yaşanmaması adına diğer illerden koordinatör müdürlükler belirlenip, deprem bölgesine personel görevlendirmesi yapılmıştır.

Türkiye’de, eğitim ve öğretime depremlerden etkilenen illerde, 01.03.2023 tarihine kadar, diğer illerde ise 20.02.2023 tarihine kadar ara verilirken tüm üniversitelerde 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde ikinci bir karara kadar uzaktan eğitime geçilmesine karar verildi.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, depremin ardından mücbir sebep ilan edilmesine karar verilmiş, bununla ilgili olarak deprem bölgelerinde 06.02.2023-31.07.2023 tarihlerinde mücbir sebep halinin devam edileceği açıklanmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri bünyesinde oluşturulan Hasar Tespit Komisyonları çalışmalarına deprem saatinden itibaren başlamış, hasarlı binalara girişler yasaklanmıştır. Süre içerisinde hasarlı yapılar tespit edilerek ilan edilmiştir.

AYDES uygulaması üzerinden vatandaşların sosyal destekleri yatırılmaya başlanılmış, ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın taşra teşkilatlanması Defterdarlıklar bünyesinde zarar tespit komisyonları oluşturulmuş, vatandaşların ev ve iş yerlerindeki zararlara ilişkin talepler alınmıştır.

Tarım ve Orman İl Müdürlükleri tarafından vatandaşların zayı olan tarım ürünlerine ve canlı hayvanlarına ilişkin gerekli tespit işlemleri gerçekleştirilmiştir. Başta AFAD, Kızılay, STK’lar ve yurt dışından gelen kurtarma ve destek ekipleri aracılığı ile deprem bölgesine gıda zinciri sağlanmış, beslenme, giyim ve geçici barınma gibi yardımlar yapılmıştır.

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve asrın felaketi olarak nitelendirilen depremde yaklaşık 50 bin 783 vatandaş hayatını kaybetmiştir. 107 bin 204 vatandaş ise yaralanmıştır. Yaklaşık 301 bin bina hasarlı/yıkık yapı haline gelmiştir. Deprem, ülke ekonomisine yaklaşık

104 milyar dolarlık maddi hasar oluşturmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, afet bölgesinde istihdamın devamını sağlamak, işveren ve işçiyi desteklemek amacı ile olağanüstü hal ilan edilen illerde kısa çalışma ödeneği gibi destekler verilmiştir. Türkiye Bankalar Birliği tarafından, ATM’lerden ve para aktarma işlemlerinden ücret alınmaması, kredi ve kredi kartı borçlarının faiz ertelenmesi gibi kararlar alınmıştır.

Deprem sonrası iyileştirme çalışmalarına başlanılmış, ağır hasarlı binaların yıkım işlemlerinin büyük bir kısmı tamamlanmıştır. Deprem sonrası Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından deprem konutlarının yapımı devam etmekte olup, birçok konut 2024 yılının ilk çeyreğinde depremzedelere teslim edileceği taahhüt edilmiştir. Ayrıca devlet tarafından yerinde dönüşüm ve orta hasarlı yapıların güçlendirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılarak faizsiz kredi ve hibe kampanyaları başlatılmıştır.

4. Sonuç

Türkiye’de, afet konusu üzerine ilk resmi eylem her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar dayansa da, ilk ciddi önleyici, planlayıcı adımlar 1939 Büyük Erzincan Depremi sonrasında atılmaya başlanmıştır.

Türkiye, konumu itibari ile her anlamda bir afet bölgesi olmakla birlikte, çok önemli bir deprem bölgesidir. Bu konu da yapılan çalışmaların yetersizliği ve deprem bölgesinde yaşıyor olmamızın bilinci tam olarak oturtulamadığından, yaşanan depremler büyük kayıplara neden olmuştur.

Kamu yönetiminde gerçekleşen değişim ile birlikte, afet yönetiminde de belirgin düzeyde değişimler başlamıştır. 2009 yılında afet koordinasyonunun tek çatı altında toplanmış olması, karar alma mekanizmasını hızlandırmış, ayrıca afet öncesi ve afet sonrasında sadece görevi afet ile ilgili iş ve işlemleri yürütmekte sorumlu olan bir kurum olan AFAD’ın kurulması doğru bir adım olarak değerlendirilebilmektedir. Van depreminin acı senaryosu sonrasında hazırlanmaya başlayan TAMP’ın acil durumlara hazırlık senaryosu da modern bir afet planına sahip olmamızı sağlamıştır. TAMP’ın bilişim alt yapısı olarak kullanılan AYDES uygulaması yönetimde, etkililik, şeffaflık ve saydamlık gibi yeni kamu yönetimi sisteminin temel ilkelerini esas almıştır. Ayrıca AYDES uygulaması merkeze temiz bilginin ulaşmasını sağlamakta, bilgi kirliliğine karşı bu anlamda çözüm olmaktadır.

Ancak unutmamak gerekir ki bilimin yetersiz kaldığı dönemlerde, yaşanan afetlerin Tanrı tarafından insanları cezalandırmak için bir yol olduğu düşünülürdü. Bu bakış açısı bilimsel gelişmeler ile birlikte insanın doğayı keşfi ile aslında doğanın varoluşu ile alakalı fiziksel olayların bir sonucu olarak meydana geldiği tespit edilmiştir. Gelinen noktada depremlerin her ne kadar ne zaman olacağı ile ilgili kesin yorum yapmak güç olsa da bu konuda yapılan araştırmalar sayesinde tahminler yapılabilmektedir. Nitekim asrın felaketi ile ilgili olarak da birçok bilim insanının, söz konusu bölge adına bir deprem beklentisinin bulunduğu ve bu süreninde çok uzakta olmadığı dile getirilmiştir. O halde aslında TAMP'ın kusursuz teorik yapısı aslında çokta kusursuz değildir. Ancak tabii ki unutulmaması gereken durum karşılaşılan depremin büyüklüğü aslında beklenilenin çok üstünde olması ve ayrıca ilk depremin daha sonra 6 adet büyük depremi tetiklemiş olması planların etkilenmesine neden olmuş olabilir. OHAL kararının geç ilan edilmiş olması, Arama – Kurtarma faaliyetlerine geç başlanıldığı iddiası, sosyal medyanın erişim problemi iddiası, Komisyonlar tarafından zarar ve hasar tespit işlemlerine ilişkin yapılan iş ve işlemlerde kesin sonuçların alınmaması, ilk intikal eden ekiplerin yetersiz kalması gibi konular gündem olmuştur.

Deprem bölgesinde yukarıda bahsi geçen iddia ve problemler tartışıldığında dikkate alınması gereken hususlar bulunmaktadır. Deprem bölgesinde bulunan yolların büyük bir kısmının zarar görmüş olması, depremin yaşandığı bölgenin, deprem tarihinde sert bir kış mevsimi geçiriyor olması, her ne kadar bölgede deprem beklentisi bulunsada, bu şiddette ve birbirini tetikleyen birbirinden bağımsız depremlerin meydana gelmesi, deprem birden çok bölgede (11 il) ağır hasarlara yol açması, depremde görevli personellerin ve ailelerin de depremden etkilenmiş olması gibi hususlar öne çıkmaktadır.

Deprem açısından yapılacak değerlendirmede, depremin geniş bir alanı etkilemiş olması, ulaşımın mevsimsel ve depremin vermiş olduğu nedenler ile zor bir hale gelmiş olması depremin etkisinin beklenenden fazla olması gibi durumlar nedeniyle ilgili planın uygulanmasında sorunlar yaşanmıştır.

AFAD açısından yapılacak değerlendirmede ise, AFAD 'ın tek çatı altında toplanması teorik olarak her ne kadar etkinlik sunacağı düşünülse de bu tür büyük felaketlerde, yetersiz kaldığı düşünülmektedir. AFAD ile ilgili olarak yeni bir düzenlemenin yapılarak koordinasyon görevi uhdesinde kalmak şartı ile icra işinin yeni oluşturulacak bir kurum altında gerçekleştirilmesinin daha uygun olacağı kanaatinin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

TAMP açısından yapılacak değerlendirmede, Türkiye'nin bir deprem bölgesi gerçeği unutulmadan, Pazarcık ve Elbistan depremlerinin olay komuta sisteminin işleyişinin incelenip, olası büyük depremlere karşı daha aktif bir pozisyon alabilmesi sağlanmalıdır.

Deprem sonrası zarar gören ve kullanılmaz hale gelen birçok yapının, depremden sonra geçen kısa süre de tamamlanma aşamasına gelmiş olması, geçici ve kalıcı barınma alanlarının süratle oluşturulmuş olması iyileşme sürecinin etkili planlanmış olmasının sonuçlarındandır.

Ayrıca deprem bölgesinde devam eden yıkım işlemlerinin bazı illerde gecikmiş olması, yerinde ayrıştırma işlemlerinin yapılıyor olması vatandaşların sağlıklarını olumsuz etkilediğinden tepkilere neden olmuştur.

Depremi yaşadığı yılsonu itibari ile deprem bölgesinin genelinde yıkım çalışmalarında ivme kazanılmış, deprem bölgelerinde toplu konutlar yükselmeye başlamıştır. Bununla birlikte deprem bölgelerinde yapılan inşaat çalışmaları sırasında yaşanan depremlerin yeni yapıların yapımı aşamasında zarar görüp görmediği ile ilgili net bir bilgi sahibi olunmaması devlet yetkililerince konu ile ilgili açıklama yapılmaması dezenformasyona neden olmaktadır.

Türkiye Afet Yönetimi Strateji Belgesi'nin (TAYSB), stratejik, taktiksel ve operasyonel anlamda tüm aşamalarının ivedi bir şekilde hazırlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte afet yönetiminde büyük oranda iyileşme yaşanacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Contribution Rate Statement: Corresponding author: 50% Other author: 50%.

Conflicts of Interest: There is no potential conflict of interest in this study.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2014). Türkiye afet farkındalığı ve afetlere hazırlık araştırması. 10 Temmuz 2023, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/3923/xfiles/turkiye-afet-farkindaligi-ve-afetlere-hazirlik-arastirmasi_-2014-edited.pdf.
- AFAD. (2019a). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2019b). AFAD başkanlığı 2019-2023 stratejik planları. 10 Temmuz 2023, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/AFAD_2019_2023_STRATEJIK_PLAN.pdf
- AFAD. (2023a). 10 Temmuz 2023, <https://afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023b). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023c). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023ç). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023d). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023e). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023f). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-yonetimi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-taysb>.
- AFAD. (2023g). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-risk-azaltma-plantarap-yururluge-girdi>.
- AFAD. (2023ğ). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023h). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>.
- AFAD. (2023ı). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hk-basin-bulteni-2>.
- AFAD. (2023i). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hk-basin-bulteni4>.
- AFAD. (2023j). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-36>.
- AFAD. (2023a). AFAD sözlüğü. 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>.
- AFAD Sözlüğü. (2023b). AFAD sözlüğü. 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>.
- Akyel, R. (2005). Türkiye kamu yönetiminde afet yönetimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 15-29.
- Akyürek, Ç. E. (2023). Tehlike, zarar görülebilirlik, risk ve afet ilişkisi. 10 Temmuz 2023, <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=14366>.
- Aydes Projesi. (2023a). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21>.

- Aydes Projesi. (2023b). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21>.
- Aydes Projesi. (2023c). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21>.
- Aydes Projesi. (2023ç). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21>.
- Bozkurt, Ö. Ergun, T. & Sezen, S. (2008). *Kamu yönetimi sözlüğü*. TODAİE Yayınları.
- Dölek, İ. (2021). *Afetler ve afet yönetimi*. Pegem Akademi.
- Erkal, T. & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye'de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 151.
- Ertürkmen, C. (2006). *Afet Yönetimi*. Ankara.
- Kadioğlu, M. & Özdamar, E. (2008). *Modern, bütünlük afet yönetimin temel ilkeleri*. Türkiye Ofisi Yayınları.
- Kahraman, S. Polat, E. & Korkmazıyürek, B. (2021). Afet yönetim döngüsündeki ana terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), 7-14.
- Kemaloğlu, M. (2015). Türkiye'de afet yönetiminin tarihi ve yasal gelişimi. *Akademik Bakış Dergisi*, 126-147.
- Kundak, S. & Kadioğlu, M. (2011). *İlk 72 saat*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- MEDAK. (2023). 10 Temmuz 2023, <https://www.medak.org.tr/faydali-bilgiler/dunyada-afet-yonetimi-ve-gelisimi/>.
- Memduhoğlu, H. B. (2010). *Yönetimde yeni yaklaşımlar*. Pegem Akademi.
- Okçu, M. (2011). Değişen dünyayı anlamak için önemli bir kavram: Yönetişim. *Ankara Sanayi Odası ASOMEDYA Dergisi*, 45-47.
- Özdikmen, T. (2019a). *Afet ve acil durum yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Özdikmen, T. (2019b). *Afet ve acil durum yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim kavramı ve Türkiye'de uygulanabilirliği üzerine değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 195.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Taştan, B., & Aydınoglu, A. Ç. (2015). Çoklu afet risk yönetiminde tehlike ve zarar görülebilirlik belirlenmesi için gereksinim analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 366-397.
- Tatar, O. (2023). 06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) depremleri raporu. Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü Deprem Dairesi Başkanlığı.
- TDK. (2023a). 10 Temmuz 2023, <https://sozluk.gov.tr/>.
- TDK. (2023b). 10 Temmuz 2023, <https://sozluk.gov.tr/>.

TDK. (2023c). 10 Temmuz 2023, <https://sozluk.gov.tr/>.

Tosun, K. (1984a). *İşletme Yönetimi*. Savaş Yayınları

Tosun, K. (1992b). *İşletme Yönetimi*. Savaş Yayınları.

Tuncer, C. O. (2022). Kamu yönetimi bağlamında afet yönetiminde örnek bir uygulama: AYDES. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (59), s. 158-180.

TÜBA. (2023a). 10 Temmuz 2023, <http://terim.tuba.gov.tr/>.

TÜBA. (2023b). 10 Temmuz 2023, <http://terim.tuba.gov.tr/>.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). (2013a). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani>.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). (2013b.). 10 Temmuz 2023, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani>.